

РЕГІОНАЛЬНИЙ ПРОФІЛЬ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О.Г. Корнус¹, А.О. Корнус¹, В.Д. Шищук², В.І. Поцелуєв³

Olesia_Kornus@ukr.net, a_kornus@ukr.net, vdshyschuk@gmail.com, rada@sorada.gov.ua

¹ Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

² Сумський державний університет

³ Сумська центральна районна клінічна лікарня
м. Суми, Україна

Дослідження сучасного стану здоров'я населення України та її регіонів [4] свідчить про зростання захворюваності населення за багатьма нозологіями. Цьому сприяє демографічна та економічна криза, високий рівень дорожнього та виробничого травматизму [11] забруднення навколишнього середовища [4; 5; 7], зниження якості продуктів харчування та низький рівень медичних послуг [8; 12]. Демографічна ситуація, що склалася в Україні характеризується високою передчасною смертністю серед працездатного населення (у віці до 65 років), зумовленою різними хворобами. Крім того, зростання частки населення у групі старше працездатного віку, в свою чергу впливає на збільшення захворюваності [3]. У 2012 р. агентство Bloomberg представило рейтинг країн світу за станом здоров'я їх жителів (The World's Healthiest Countries) [10]. За цим рейтингом наша країна входить до групи держав з низьким рівнем стану здоров'я населення, особливо враховуючи те, що за багатьма нозологіями спостерігається зростання показників. Так, за останні роки (2014-2016 рр.) первинна захворюваність в Україні зросла на 2,6%. Хоча протягом 2005-2014 рр. вона знизилася на 10,8%. У Сумській області протягом 2005-2016 рр. первинна захворюваність зросла на 9,2%, а поширеність хвороб збільшилась на 13,4% (табл. 1).

За поширеністю хвороб серед населення, Сумська область у 2016 р. займала 21 місце серед регіонів України і входила до шістки областей з нижчим за загальноукраїнський показник поширеності хвороб. За первинною захворюваністю населення регіон посідав передостаннє (найкраще) – 22 місце, поступаючись лише Херсонській області (рейтингування проводилося без врахуван-

ня тимчасово окупованої АРК та частини зони проведення антитерористичної операції Луганської і Донецької областей).

Таблиця 1

Захворюваність та поширеність хвороб в Україні та Сумській області
у 2005-2016 рр. (на 100 тис. населення)

Адміністративна територія	Первинна захворюваність населення (на 100 тис. осіб)				
	2005 р.	2010 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Сумська область	49762,8	51459,5	49934,2	51629,3	54369,8
Україна	70138	72401	62759	62775	64375
Поширеність хвороб (на 100 тис. осіб)					
Сумська область	151306,7	157136,6	162123,1	166989,6	171620,1
Україна	172633	186786,5	185650,9	170128	171096,7

У структурі поширеності хвороб в Україні станом на 1 січня 2016 р. п'ятірку лідерів складали хвороби системи кровообігу (52956,9 випадків на 100 тис. населення або 31%), хвороби органів дихання (33952,9 або 19,8%), хвороби органів травлення (16998,1 або 9,9%), хвороби сечостатевої системи (9382,3 або 5,5%) та хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини (9301,8 випадків на 100 тис. осіб або 5,4%). Щодо структури поширеності хвороб у Сумській області, то тут також лідирували хвороби системи кровообігу (56914,63 на 100 тис. осіб, або 33,2%), органів дихання (29476,16 на 100 тис. осіб, або 17,2%), на третьому місці розташувалися хвороби органів травлення та розлади харчування (16742,42 або 9,75%), захворювання ендокринної (9709,43 або 5,7%) та сечостатевої системи (9378,4 випадків на 100 тис. осіб, або 5,5%) [1; 13].

За рівнем первинної захворюваності мешканців України на окремі нозології, першу п'ятірку складають хвороби органів дихання (29602,0 випадків на 100 тис. осіб, або 44,3%), системи кровообігу (4296,0 на 100 тис. осіб, або 6,9%), сечостатевої системи (4142,8 на 100 тис. осіб, або 6,6%), травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників (4012,5 на 100 тис. осіб, або 6,3%), хвороби шкіри та підшкірної клітковини (3679,5 на 100 тис. осіб, або 5,8%). У Сумській області структура первинної захворюваності населення має такий вигляд (табл. 2): хвороби органів дихання (23581 випадків на 100 тис. осіб, або 43,4%), травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин (4794,32 на 100 тис. осіб, або 8,8%), системи кровообігу (4394,71 на 100 тис.

осіб, або 8,8%), сечостатевої системи (3361,55 на 100 тис. осіб або 6,2%) хвороби шкіри та підшкірної клітковини (2965,54 на 100 тис. осіб, або 5,4%).

Таблиця 2

Сумська область у загальноукраїнському рейтингу захворюваності населення на окремі нозології (випадків на 100 тис. осіб) [1; 2; 13]

Нозологічні класи	Україна	Сумська область	Місце у рейтингу
Первинна захворюваність	64375,41	54369,78	22
Хвороби системи кровообігу	4296,02	4394,71	11
Хвороби органів дихання	29602,06	23581	22
Хвороби органів травлення	2622,33	2286,91	19
Хвороби сечостатевої системи	4142,88	3361,55	21
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	2919,08	2523,98	18
Травми, отруєння та інші наслідки дії зовнішніх причин	4012,53	4794,32	8
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	3679,5	2965,54	21
Хвороби ендокринної системи, розлади харчування, порушення обміну речовин	926,84	901,57	17
Хвороби ока та придаткового апарату	3226,47	2554,31	22
Новоутворення	867,67	1026,76	8
у т.ч. злоякісні новоутворення	316,0	420,7	2
Розлади психіки і поведінки людей	308,16	297,82	15
Хвороби нервової системи	1523,38	827,77	22
Хвороби вуха та соскоподібного відростка	2369,18	1914,74	20
Інфекційні та паразитарні хвороби	2178,98	1659,22	21
Хвороби крові, кровотворних органів і окремі порушення із залученням імунного механізму	411,07	361,91	16
Уроджені аномалії, деформації і хромосомні порушення	111,38	54,36	23

Як бачимо (табл. 2), Сумська область у загальноукраїнському рейтингу первинної захворюваності населення знаходиться на 22 місці з 23 адміністративних одиниць країни, щодо яких є відомості, тобто має чи не найнижчий рівень захворюваності. Однак, за деякими нозологіями ситуація значно гірша. Так, за рівнем захворюваності на новоутворення, гепатит В, кількістю отриманих травм, отруєнь та інших наслідків дії зовнішніх причин область займає 8 місце у загальноукраїнському рейтингу, 3 місце за захворюваністю на гепатит С та 2 місце в Україні за первинною захворюваністю на злоякісні новоутворення. Крім того, в області спостерігається зростання показників захворюваності та поширеності хвороб за окремими класами захворювань. Так, протягом 2005-2016 рр. зросла поширеність хвороб системи кровообігу, органів дихання, травлення, сечостатевої системи, крові та кровотворних органів, новоутворень, у т.ч. злоякісних, розладів психіки і поведінки людей, ВІЛ-інфекцій/СНІДу, вроджених

вад розвитку. Особливо високі показники зростання мають ВІЛ-інфекції – майже 4 рази, СНІДу – у 10 разів. Серед вперше зареєстрованих випадків захворювань збільшення показників спостерігається практично у тих же нозокласах. Таке зростання показників пояснюється зниженням рівня та якості життя населення, відсутністю належного медичного обслуговування, особливо у сільській місцевості, складними демографічними процесами, що відбуваються як в Україні, так і Сумській області зокрема, відсутністю профілактичних оглядів.

Одночасно відзначається зменшення первинної захворюваності на хвороби сечостатевої системи та розлади психіки і поведінки, хоча їх поширеність збільшилася. Однак, це не означає покращення здоров'я населення – ймовірно більшість людей відкладають відвідування лікарів до кращих часів через відсутність коштів на обстеження та лікування.

Список використаних джерел: 1. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2016 рік – Суми : Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики, 2017. – 256 с. 2. Заклади охорони здоров'я та захворюваність населення України у 2015 році : Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 92 с. 3. Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» на 2012-2020 рр.: проект // Глав. врач. – 2011. – № 7. – С. 44-47. 4. Kornus A. O. Influence of environmental factors on the population health: regional approach for the medical-ecological analysis (for example, the Sumy region of Ukraine) / A. O. Kornus, O. H. Kornus, V. D. Shyschuk. DOI: 10.13187/ejm.2015.8.94 5. Kornus A. Ecological situation and its dynamics in the regions of Ukraine // Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej. – 2013. – №4. – S. 68-76. 6. Корнус О. Г. Територіально-нозологічна структура захворюваності населення Сумської області : монографія / О. Г. Корнус, А. О. Корнус, В. Д. Шишук. – Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. – 172 с. 7. Корнус О. Дослідження впливу забруднення атмосферного повітря на онкологічну захворюваність населення Сумської області / О.Корнус, А. Корнус, В. Шишук, В. Кононихін // Часопис соціально-економічної географії. – 2012. – Вип. 13(2). – С. 151-157. 8. Корнус О. Територіальні особливості розвитку системи охорони здоров'я Сумської області / О. Корнус, А. Корнус, В. Шишук, В. Поцелуєв // Часопис соціально-економічної географії. – 2016. – Вип. 20(1). – С. 127-131. 9. Корнус О. Територіальна доступність медичних послуг у Сумській області / О. Корнус, А. Корнус, В. Шишук // Часопис соціально-економічної географії. – 2016. – Вип. 21(2). – С. 126-130. 10. Рейтинг стран мира по состоянию здоровья их жителей в 2012 году. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2012/08/17/4899>. 11. Шишук В. Дорожній травматизм та регіональна система травматологічної допомоги: медичний та територіальний аспекти (на прикладі Сумської області) / В. Шишук, А. Корнус, О. Корнус, В. Домінас. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.154277> 12. Шишук В.Д. Регіональна система медичного обслуговування: сучасний стан і особливості функціонування (на прикладі Сумської області) / В.Д. Шишук, О.Г. Корнус, А.О. Корнус, А.В. Шишук. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.27738> 13. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік / за ред. Шафранського В. В.. – К., 2016. – 452 с.